

ปัญหาการกำหนดโทษที่เหมาะสมเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 และมาตรา 75¹

สาธิต หอมหวล²

ปัจจุบันสื่ออินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ เป็นอย่างมาก ถ้าหากใช้อย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม ก็อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการได้ โดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้และการเข้าสังคม³ สื่อในปัจจุบันที่มักมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความรุนแรง อาชญากรรม ความขัดแย้ง และเรื่องราวทางเพศอยู่เสมอ ๆ จนเป็นที่น่ากังวล การใช้ความรุนแรงถือเป็นสถานการณ์ที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงขึ้นตามลำดับ เห็นได้จากรายงานขององค์การอนามัยโลก ที่ระบุว่า ในแต่ละปีนั้นจะมีประชากรโลกจำนวนมากกว่า 1.3 ล้านคน เสียชีวิตจากการใช้ความรุนแรง หรือคิดเป็นร้อยละ 2.5 ของอัตราการเสียชีวิตในทุกรูปแบบความรุนแรงในเด็กและเยาวชนนั้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร เกิดการบาดเจ็บและทุพพลภาพ นอกจากนี้ยังทำให้เสียโอกาสในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดปัญหาทางจิตและสังคมอื่น ๆ ตามมา ผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำและเป็นผู้ถูกกระทำ ขณะเดียวกันยังสร้างให้เกิดผลกระทบ ในมิติอื่น ๆ เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการรักษาพยาบาล การสูญเสียโอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพ การสูญเสียทรัพย์สิน ความสูญเสียทางสังคม ความไม่ปลอดภัยของสังคม ด้วยเหตุนี้ ปัญหาความรุนแรงของเยาวชนจึงเป็นปัญหาที่ต้องมีการแก้ไขและป้องกันอย่างเร่งด่วน⁴

การกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายและมีผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก สาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งก็มาจากครอบครัว บิดา มารดาหรือผู้ปกครองไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนเท่าที่ควร และอยู่ในสังคมหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่นอยู่ในพื้นที่ที่มีแหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุมต่าง ๆ รวมถึงไปถึงการขาดผู้ควบคุมดูแลให้คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ครอบครัวถือได้ว่าเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งของสังคม ทำหน้าที่หล่อหลอม ปลูกฝัง

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการกำหนดโทษที่เหมาะสมเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 และมาตรา 75 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกพร สุมนะเศรษฐกุล และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จรัสเกียรติ และรองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิตอนันต์

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³หนังสือพิมพ์แนวหน้า, ผลข้างเคียงยุคดิจิทัล เด็กติดจอกระทบพัฒนาการ [Online], available URL: <https://www.thaihealth.or.th/>, 2567 (เมษายน, 27).

⁴กัญทิลา ธนบุรณีนีพัทธ์, “สื่อ” กับความรุนแรง [Online], available URL: <https://researchcafe.tsri.or.th/media-violence/>, 2567 (มิถุนายน, 24).

ความเป็นมนุษย์ของสมาชิกในครอบครัว ให้เป็นพลเมืองสู่สังคมต่อไป ซึ่งหากครอบครัวเข้มแข็ง สังคมก็จะเข้มแข็งตามไปด้วย ปัจจุบันปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน หากมองย้อนกลับไปจะพบว่าเกิดจากฐานครอบครัวที่อ่อนแอ หากไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว มีการละเลยเพิกเฉยการทำหน้าที่ของบิดา มารดา หรือผู้มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนอนาคตของสังคมก็จะอ่อนแอลงไปเรื่อย ๆ

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอาชญากรรมร้ายแรงมีอายุน้อยมีลักษณะการกระทำที่ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย ซึ่งหากมีการกระทำความผิดกฎหมายก็จะพิจารณาจากเกณฑ์อายุเพียงอย่างเดียว โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงความร้ายแรงของพฤติกรรมแห่งคดีมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาลงโทษ ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม ซึ่งผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงดังต่อไปนี้

1. เหตุการณ์เด็ก 14 ปีก่อเหตุกราดยิงประชาชนภายในห้างชื่อดังใจกลางเมือง ทำให้มีผู้เสียชีวิต 2 ราย และบาดเจ็บ 5 ราย⁵ ซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นเพียงเยาวชนอายุ 14 ปี แต่ลักษณะและพฤติการณ์ของการกระทำมีลักษณะเป็นความผิดอาชญากรรมร้ายแรงก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน
2. เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2567 เด็กอายุ 14 ร่วมขบวนการขนยาบ้า 5.6 ล้านเม็ด เจอกระสอบซุกซ่อนในรถ 28 กระสอบ หลังตำรวจจับได้คำจูดตรวจ⁶ ยาเสพติดถือได้ว่าเป็นภัยร้ายลำดับต้น ๆ ในการบ่อนทำลายประเทศชาติ แต่ที่น่าสลดไปกว่านั้น คือ การที่เยาวชนที่มีอายุน้อยกลับเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย
3. เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2567 ที่ผ่านมา แก๊งเด็ก 14 ปี พกระเบิดปิงปองปาใส่คู่อริหลังกลับจากดูหมอลำถูกระเบิดเขี้ยวใส่เข้าที่บริเวณใบหน้า นอนเสียชีวิตอยู่ที่บริเวณหน้าร้านขายเครื่องการเกษตรแห่งหนึ่งริมถนน 210 ในพื้นที่ตำบลนาคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูตำรวจชี้เป็นพฤติกรรมของผู้ใหญ่เตรียมดำเนินคดี กับผู้ปกครองด้วย⁷

ตามที่ได้ยกตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งปรากฏให้เห็นกันอยู่บ่อยครั้ง และมีลักษณะรุนแรงและร้ายแรงมากขึ้น สะท้อนความรุนแรงทางสังคมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินและ

⁵Nattatiti K., เปิดสถิติ “การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน” ของไทย ถ้าเป็นเด็กไม่ต้องรับโทษจริงหรือ?

[Online], available URL: <https://www.sanook.com/news/9064266/>, 2567 (พฤษภาคม, 6).

⁶อมรินทร์ เทเลวิชั่น, ตะลึง! เด็กอายุ 14 ร่วมขบวนการขน ยาบ้า 5.6 ล้านเม็ด [Online], available

URL:<https://www.amarintv.com/news/detail/216750>, 2024 (พฤษภาคม, 4).

⁷เดลินิวส์ออนไลน์, สุดเถื่อน! แก๊งเด็ก 14 ปี ปาระเบิดปิงปองใส่หน้าคู่อริ หลังกลับจากดูหมอลำดับคาที่... สามารถติดตามต่อได้ที่ [Online], available URL: <https://www.dailynews.co.th/news/3405087/>, 2567 (พฤษภาคม, 6).

ส่งผลกระทบต่อปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของสังคม อีกทั้งช่วงวัยของผู้กระทำความผิดก็ลดน้อยลง ดังที่เป็นข่าวในกระแสสังคมที่ประชาชนให้ความสนใจ ทำให้เกิดคำถามตามมาถึงมาตรการและบทลงโทษที่เด็กและเยาวชนควรที่จะได้รับเนื่องจากการกระทำความผิดที่รุนแรงและเลวร้าย เด็กและเยาวชนทำไม่ถึงไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย และบทลงโทษในปัจจุบันที่บังคับใช้ยังไม่มีความเหมาะสมกับการกระทำร้ายแรงที่เกิดขึ้นหรือไม่

ปัญหาการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชนจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม การที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญาตั้งแต่ความผิดที่มีลักษณะทั่วไปจนถึงการกระทำความผิดที่ร้ายแรง หรือมีลักษณะการกระทำความผิดเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ซึ่งทำให้ต้องย้อนกลับไปดูสาเหตุและแนวทางแก้ไข บทลงโทษหรือควรที่จะต้องปรับบทลงโทษในกรณีที่มีลักษณะการกระทำที่มีความร้ายแรง เพื่อให้มีมาตรการลงโทษ ไม่สมควรที่จะลดโทษ หรือยกเว้นโทษตามพฤติการณ์แห่งคดีมาใช้ประกอบการพิจารณา เพราะหากเด็กและเยาวชนเห็นว่ากฎหมายให้ออกสาธยายมากเกินไป ก็จะไม่สำนึกในโอกาสที่ได้รับ แต่ในทางตรงกันข้ามกันเด็กและเยาวชนจะรู้สึกว่าการกระทำความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษเพราะอาศัยความเป็นเด็กและเยาวชนซึ่งมีกฎหมายคุ้มครองอยู่ จะกระทำความผิดสักกี่ครั้งก็ย่อมที่จะกระทำได้ และเมื่อรู้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวมีกฎหมายคุ้มครองในเรื่องของเกณฑ์อายุเด็กและเยาวชนก็ถือโอกาสช่องว่างของกฎหมายดังกล่าวสนองความต้องการ ความสนใจ ของตัวเองโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายหรือเจ็ดหลาบ จึงเป็นเรื่องง่ายสำหรับการตัดสินใจที่จะกระทำความผิดในครั้งต่อ ๆ ไป

ซึ่งในปัจจุบันการพิจารณาพิพากษาเมื่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิดและถูกฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแล้ว การแก้ไขความประพฤติดังกล่าว มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลงโทษเด็กและเยาวชน แต่เป็นการบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแต่ก็มีได้ส่งผลให้เด็กบางส่วนเกิดความหวาดกลัวหลบจำต่อการลงโทษในครั้งแรกแต่อย่างใด และบางคดีการกระทำความผิดในครั้งหลังกลับรุนแรงซับซ้อนมากขึ้น เมื่อกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนมากกว่าการปกป้องความสงบสุขของสังคม และสุจริตชน

การแก้ไขกฎหมายอาญาในส่วน of เกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชน บทลงโทษ รวมไปถึงบิดา มารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน จึงเป็นประเด็นที่ผู้ศึกษาให้ความสนใจอยู่ในขณะนี้ ซึ่งผู้ศึกษาเล็งเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการบังคับใช้การเยียวยาแก้ไขปัญหามาตลอดจนการป้องกันในระยะยาว

กฎหมายอาญาซึ่งได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการหรือบทลงโทษ สำหรับผู้กระทำความผิดนั้น ยังไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขปัญหการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างจริงจัง โดยต้องมีกฎหมาย มาตรการหรือบทลงโทษที่สามารถบังคับใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับความผิด มีความ

เหมาะสมกับอายุและพฤติกรรมในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนได้จริง เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยให้กับสังคม และเป็นประโยชน์ต่อเด็ก⁸

ดังนั้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากเด็กและเยาวชนดังกล่าว จึงเห็นสมควรที่จะศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความเหมาะสมในการกำหนดโทษทางอาญาและข้อกำหนดของเด็ก เยาวชน บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 และมาตรา 75 ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดบทมาตราที่ควรบัญญัติให้เป็นความผิดร้ายแรง โดยให้ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อให้มีการลงโทษทางอาญาแก่เด็กผู้กระทำความผิด เนื่องจากการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันนับวันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ที่เสนอออกข่าวรายวัน เมื่อเด็กหรือเยาวชนไปกระทำความผิดกฎหมายอาญาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งย่อมทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นและถือได้เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยที่ปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ที่อายุยังไม่เกิน สิบสองปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ซึ่งกำหนดให้เด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษแต่ศาลมีอำนาจดำเนินการว่ากล่าวตักเตือน มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือส่งตัวเด็กไปยังสถานศึกษา หรือสถานฝึกและอบรมตามที่ศาลเห็นสมควร ซึ่งบางครั้งเมื่อมองถึงลักษณะและพฤติกรรมของการกระทำความผิดดังกล่าว การกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชนมีความรุนแรงและโหดร้าย มีการเตรียมการในการกระทำความผิด ลักษณะการกระทำเหมือนผู้ใหญ่ แต่โทษที่เด็กได้รับกลับเป็นการบำบัดฟื้นฟู ที่มีโทษไม่หนักเมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะและพฤติกรรมการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชนดังกล่าว

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาการร่วมรับผิดชอบทางอาญาของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กผู้กระทำความผิด เนื่องจากปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ส่วนหนึ่งอาจมาจากครอบครัว บิดา มารดาหรือผู้ปกครองไม่ควบคุมดูแล อบรมสั่งสอนเท่าที่ควร ซึ่งเด็กและเยาวชนในวัยดังกล่าวยังพักอยู่อาศัยกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งตนสามารถให้การอบรมสั่งสอนได้เป็นอย่างดีกลับปล่อยปละละเลยให้ เด็กและเยาวชนผู้อยู่ภายใต้การปกครองกำกับดูแลของตนไปก่อให้เกิดการกระทำความผิดขึ้น และเพื่อให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองได้ตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมให้มากยิ่งขึ้น จึงควรปรับปรุงข้อบังคับของกฎหมายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพเพียงพอ ในการที่จะทำให้อบิดา มารดา หรือผู้ปกครองได้หันกลับเอาใจใส่ หรือเฝ้าระวังบุตรหลานซึ่งอยู่ในความดูแลของตนให้มากยิ่งขึ้น

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนอายุกว่าสิบห้าปี แต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กรณีศาลพิพากษาลดมาตราส่วนโทษลงถึงหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75

⁸วาสนา ภทรนันท์กุล และ สุขสมัย สุทธิบดี, “บทลงโทษเด็กและเยาวชนกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม,” วารสาร ดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ 12 (2022).

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา ได้กำหนดให้ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรพิพากษาลงโทษให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่งไว้ในมาตรา 75 กรณีที่เด็กอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่พึงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา 75 หรือถ้าศาลเห็นว่า สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง จะเห็นได้ว่า เมื่อเด็กหรือผู้เยาวชนกระทำความผิดถูกจับกุมและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษา หรือเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสำหรับเยาวชนแล้ว มิได้รู้สึกเจ็บหลาบกับการต้องโทษ กลับคิดว่าตนเป็นเยาวชนย่อมได้รับการลดโทษและรับโทษในระยะสั้น ๆ ก็สามารถกลับมาใช้ชีวิตตามปกติและได้หันกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งในการกระทำความผิดครั้งหลังหรือครั้งต่อ ๆ มาอาจเป็นการกระทำความผิดเช่นเดิมหรือร้ายแรงกว่าเดิม

จากผลการศึกษาปัญหาการกำหนดโทษที่เหมาะสมเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 และมาตรา 75 ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการกำหนดบทบัญญัติมาตราที่ควรบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาร้ายแรง โดยให้ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเพื่อให้มีการลงโทษทางอาญาแก่เด็กผู้กระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74

เห็นควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา เรื่องการกระทำความผิดอาญาของเด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ซึ่งเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ได้บัญญัติว่า “เด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาดักเตือนด้วยก็ได้

(2) ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวางเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปี และกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปี และกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลครั้งละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น แต่ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่าจะยอมรับข้อกำหนดที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปวางข้อกำหนดดังกล่าว

(3) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังสถานศึกษา หรือสถานฝึกอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่ให้เกินกว่าวันที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (2) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติเด็กนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 56 ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุ้มครองความประพฤติเด็กนั้น

ในการที่เด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่า ไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือในกรณีที่เด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (2) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแลอบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นนี้ ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม สั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควรหรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (2) (3) วรรคสอง และวรรคสามนั้น ถ้าในขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เองหรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้นหรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้”

จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขโดยเพิ่มเติมความผิดอาญาร้ายแรงลงในบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 วรรคท้าย ดังต่อไปนี้

“...

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าเด็กนั้นกระทำความผิดอย่างร้ายแรง ตามที่บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

(ก) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 276 มาตรา 277

(ข) ความผิดต่อชีวิตตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 288 มาตรา 289

(ค) ความผิดร้ายแรงอื่น ๆ เฉพาะกรณีที่การกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย

ในการลงโทษให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์แห่งคดี ความประพฤติ ความรู้ สติปัญญา การศึกษา อบรม สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ อาชีพ และเหตุจูงใจแห่งการกระทำความผิดรวมถึงเหตุอื่นใดเพื่อใช้ประกอบการวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษให้จัดการตามวรรคสอง แต่หากเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ศาลสามารถลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 75”

การแก้ไขดังกล่าวเป็นการเพิ่มโอกาสแก่ศาลในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษแก่เด็กได้อย่างเหมาะสมกับความผิดที่เด็กได้กระทำความผิดยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการทำให้ที่ศาลสามารถวางมาตรการแทนการลงโทษทางอาญาแก่เด็กได้แต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังเป็นการปราม และเกรงกลัวต่อกฎหมาย มิให้เด็กกระทำความผิดที่มีความรุนแรงและทำให้สังคมรู้สึกปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

2. ปัญหาการลงโทษปรับแก่เด็กผู้กระทำความผิด โดยกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้ชำระค่าปรับแทนเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74

เห็นควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนของการกำหนดโทษปรับแก่เด็กผู้กระทำความผิด โดยกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เป็นผู้ชำระค่าปรับแทนเด็ก ถือได้ว่าเป็นการลงโทษบิดา มารดา หรือผู้ปกครองอย่างหนึ่ง เพื่อที่จะเป็นทางเลือกในการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ หากเด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้

(2) ถ้าศาลเห็นว่าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็คนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวังเด็คนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปี และกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง จะต้องชำระต่อศาลครั้งละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็คนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น แต่ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่าจะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปวางข้อกำหนดดังกล่าว

(3) ส่งตัวเด็คนั้นไปยังสถานศึกษา หรือสถานฝึกอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่ให้เกินกว่าวันที่เด็คนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

ดังนั้น จึงควรเพิ่มเติม (4) ลงในบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ดังต่อไปนี้

“...

(4) หากเด็กกระทำความผิดศาลอาจใช้ดุลพินิจลงโทษปรับแก่เด็กได้ โดยศาลอาจกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้ชำระค่าปรับแทน ซึ่งในการกำหนดโทษปรับนั้นศาลสามารถกำหนดโทษปรับโดยคิดคำนวณตามฐานรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองเป็นกรณีไป”

การนำโทษทางอาญาโดยใช้โทษปรับมาลงโทษแก่เด็กผู้กระทำความผิดตามมาตรา 74 (4) นั้น เป็นการกำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษปรับแก่เด็กได้ ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะนำโทษทางอาญามาปรับใช้เพื่อให้การลงโทษแก่เด็กผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งการกำหนดจำนวนเงินค่าปรับดังกล่าวศาลต้องคำนึงถึงขนาดความเสียหายและโอกาสของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม รวมถึงการใช้โทษต้องให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนตามหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ

การที่ศาลสามารถบังคับโทษปรับแก่เด็กผู้กระทำความผิดอาญา แต่ด้วยเด็กในวัยดังกล่าวส่วนใหญ่ยังอาศัยอยู่กับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ยังอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูพึ่งพาผู้ใช้อำนาจปกครองอยู่ และยังไม่สามารถประกอบอาชีพ มีรายได้หาเลี้ยงตัวเองได้ การที่ศาลบังคับโทษปรับแก่เด็ก แต่ให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้จ่ายค่าปรับแทนถือได้ว่าเป็นการลงโทษบิดา มารดา หรือผู้ปกครองอีกอย่างหนึ่ง นอกจากนี้การกำหนดให้อำนาจศาลดังกล่าวเป็นการส่งเสริมและทำให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองได้ตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนไม่ให้ไปก่อให้ เกิดความเดือดร้อน หรือการกระทำที่มีลักษณะขัดต่อความปลอดภัยหรือความสงบเรียบร้อยของสังคม

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนอายุกว่าสิบห้าปี แต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กรณีศาลพิพากษาลดมาตราส่วนโทษลงถึงหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75

เห็นควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนของการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชน ที่เข้าใจการกระทำของตนและตั้งใจที่จะกระทำความผิดนั้นซ้ำอีก (Understand and Intend His/Her Act) เพื่อให้ศาลสามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดโดยนำพฤติการณ์การกระทำความผิดซ้ำมาประกอบการพิจารณากำหนดโทษ พฤติการณ์ความร้ายแรงแห่งคดี และบุคลิกลักษณะรวมถึงสภาพการณ์ของผู้เยาว์แล้วเห็นว่าไม่สมควรลดโทษให้ก็อาจลงโทษโดยไม่ต้องลดโทษก็ได้ อันส่งผลให้เยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำอาจได้รับคำพิพากษาให้ถูกคุมขังนานขึ้น

ผู้เขียนจึงเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 เดิมบัญญัติให้ “ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นสมควรพิพากษาลงโทษก็ให้ลดมาตราส่วนโทษ ที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงถึงหนึ่ง” เพื่อให้ศาลมีดุลพินิจในการลดโทษมากกว่าการบังคับให้ศาลต้องลดโทษถึงหนึ่งเสมอไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยเพิ่มเติมวรรคสองลงในบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 วรรคสอง ในส่วนของการลดโทษ กรณีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำ ดังนี้

“... ”

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำ และศาลเห็นสมควรพิพากษาลงโทษ ให้ศาลพิจารณาถึงความร้ายแรงของพฤติการณ์แห่งคดี สภาพแวดล้อมมาใช้พิจารณา กำหนดมาตราส่วนโทษที่จะลงให้แตกต่างจากวรรคหนึ่งก็ได้”

การแก้ไขดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษให้มีความเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความผิดได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเยาวชนที่ได้กระทำความผิดซ้ำเพื่อให้เยาวชนเกิดความหลาบจำและไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำเช่นเดิมอีก

เอกสารอ้างอิง

เดลินิวส์ออนไลน์. สุดเลือน! แก๊งเด็ก 14 ปี ปาระเบิดปิงปองใส่หน้าคู่กรณีหลังกลับจากดูหมอดดับคาที่...

สามารถติดตามต่อได้ที่ [Online]. Available URL: <https://www.dailynews.co.th/news/3405087/>, 2567 (พฤษภาคม, 6).

ภัณฑิลา ชนบุรณัณพัทธ์. “สื่อ” กับความรุนแรง [Online]. Available URL: <https://researchcafe.tsri.or.th/media-violence/>, 2567 (มิถุนายน, 24).

วาสนา ภัทรนันท์กุล และ สุขสมัย สุทธิบดี. “บทลงโทษเด็กและเยาวชนกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม.”

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ 12 (2022).

หนังสือพิมพ์แนวหน้า. ผลข้างเคียงยุคดิจิทัล เด็กติดจอกระทบพัฒนาการ [Online]. Available URL: <https://www.thaihealth.or.th/>, 2567 (เมษายน, 27).

อมรินทร์ เทเลวิชั่น. ตะลึง! เด็กอายุ 14 ร่วมขบวนการขน ยาบ้า 5.6 ล้านเม็ด [Online]. available URL: <https://www.amarintv.com/news/detail/216750>, 2024 (พฤษภาคม, 4).

Nattatiti K.. เปิดสถิติ “การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน” ของไทย ถ้าเป็นเด็กไม่ต้องรับโทษจริงหรือ? [Online]. Available URL: <https://www.sanook.com/news /9064266/>, 2567 (พฤษภาคม, 6).